

Dr. Kolláth György

Az Országgyűlés július 9-én 41. és 43. sorszám alatt határozatokat fogadott el az állambiztonsági múltat vizsgáló bizottságok felállításáról (Magyar Közlöny 98. szám). A határozatok megszabják e testületek feladatait, a vizsgálódás személyi körét (!?), a működési rendet és jeleznek egyes, várható (jog)következményeket. A 41-es számú – kétszáz államigazgatási vezetőt érintő – határozat utolsó mondata így szól: A bizottság a vizsgálati

jelentését nyilvánosságra hozza. A többség megalázó névsorolvasást akar. Az ellenzék, miután kiél(v)ezte a miniszterelnöki tetemrehívást, okkal tart ellencsapástól, s kétségbeesetten külső segítséget igényelt. Az adatvédelmi biztostól az egyik oldal csodát, a másik szimpla jó tanácsot várt. Megkapták, fanyalognak. Az állásfoglalás korrekt. Megalapozottan utal arra, hogy egyéni hozzájárulás nélkül jogellenes az „érintettség” nyilvánosságra hozatala, sőt maga az adatkezelés is. Alkotmányellenes diszkrimináció és/vagy negatív, visszamenőleges „törvénykezés” sem volna helyénvaló. Sajnos, még ennél is több a baj.

A parlamenti görcsölés áttört minden jogi megfontolást. Az átlag-képviselőt, bizottsági elnököt nemigen érdekli, hogy csak a jog keretein belül lehetne neandervölgyi vadember. Szigorúan véve mindkét határozat ellentétes az Alkotmánnyal, továbbá a jogalkotási és az adatvédelmi törvénnyel. Az egyik kevésbé, a másik annál inkább.

1.) A miniszterelnök múltját elemző vizsgálóbizottsági határozat talán határeset. A jogot megsérteni tilos, de politikailag kutakodni szabad. Dermesztő egyfelől, hogy megfellebbezhetetlen határozatban egy ember információs önrendelkezését, sőt emberi méltóságát, jogát konkrét kérdésekkel kétségbe vonhatják. Még ahhoz is hiányzott a politikai kultúra, hogy a határozatban legalább felkérnék az együttműködésre a miniszterelnököt. Másfelől, a miniszterelnök mint országgyűlési képviselő a saját kivesezésénél jelen lehet, érvelhet. Tőle példamutatás várható el. A demokratikus közszereplés nem tűr homályt. Szerencsére ezt a miniszterelnök is így látta. Alkotmányos jogkörében a Ház egyedi határozatot is kiad (pl. a miniszterelnök sikeres megválasztásáról, esetleg lecseréléséről). A szabályozó, rendelkező, nem „egymozzanatos” határozat, azaz a normaalkotás viszont már más esetkör. Ha Medgyessy Péter egy határozatban megregulázható, sorra kerülhet boldog-boldogtalan. A vizsgálóbizottság működése nyomán döntést sem hozhat a Ház a miniszterelnökkel szemben. Ha a parlamenti patkó besokall: jöhet a konstruktív bizalmatlanság indítvány. Ennyi. A Tisztelt Ház tehát túlterjeszkedett normatív hatáskörén. Enyhítő körülmény, hogy mégis csak a plurális politika színtere. Vitázni lehet, csak hogy rossz kottát választottak a macskazenéhez. A jogállamban a forma sem tetszőleges.

2.) Ellenben „a rendszerváltás utáni első, szabadon választott Magyar Országgyűlés megalakulását követően kormányzati politikai szerepet betöltő személyeknek az előző politikai rendszer állambiztonsági tevékenységében való részvételének tényeit és körülményeit vizsgáló bizottság felállításáról” (Brrr!) szóló határozat az idegenkezü csalánpróba tipikus esete. E bizottság keretében olyan valamikori kormánypolitikuskokat is vizsgálnának, akik – ha egyáltalán élnek –, nem parlamenti képviselők. Hasonló önkéntes vállalást a mai honatyák és honleányok nem tettek. Az Alkotmány és a jogalkotási törvény alapján - a kívánt tartalommal és jogi konzekvenciával - nem lehetett volna határozatot hozni, legfeljebb törvényt alkotni. Vagy hagyni az egészet a csudában. Határozat vagy törvény – az bizony nagyon nem mindegy.

A demokratikus jogállam hazai modellje a hatalommegosztásra épül. Nincs már monolitikus és monopolisztikus állam. Mind a parlament, mind a Kormány csupán egy-egy fontos tényező a fékek és egyensúlyok rendszerében. Ahogyan a

Dr. Kolláth György

Kormány nem rendelkezhet a T. Ház felett, úgy a parlament sem hozhat bármire, bármilyen körben és bármilyen tartalommal határozatot. Normatív országgyűlési határozat – pl. a házszabály – nem köti a Kormányt és annak fejét. Az Alkotmány 39. §-a szerint „Működéséért a Kormány az Országgyűlésnek felelős. Munkájáról az Országgyűlésnek rendszeresen köteles beszámolni.” Alkotmány(jog)ilag tehát parlamenti ellenőrzés van, országgyűlési irányítás azonban nincsen. A Ház semmire nem utasíthatja a miniszterelnököt. A kormánytagok parlamenti kötöttsége még lazább. Ők ugyan szintén kötelesek számot adni munkájukról a T. Háznak és a Kormánynak is, azonban sorsuk ténylegesen a miniszterelnök kezében van. Sajnos tételesen nem szerepel az Alkotmányban a hatalommegosztás fogalma. Mégsem lehetne vita abban, hogy a képviselői mandátummal nem rendelkező – régi vagy új – kormánytagokat, államtitkárokat törvény híján csak jogellenesen molesztálhatják. A törvénynek mindenki alárendeltje volna, határozni viszont csak belső ügyekről tessék! A jogalkotási törvény 46. §-a ugyanis megszabja, kire-mire nézve hozhat határozatot a parlament. Határozatban szabályozhatja az általa irányított szervek feladatait, a saját működését, s a feladatkörébe tartozó terveket. Slussz. Egyik sincs meg esetünkben. Az ilyen határozat nem is jogszabály, hanem „az állami irányítás egyéb jogi eszköze”. Tizenégy éve ez a helyzet. A Ház megállapíthatja a tagjaiból képződő vizsgálóbizottság működését és elláthatja őket munícióval. Ám nem dirigálhat egy másik hatalmi ágat, és nem előlegezhet meg, nem is pótolhat törvényt.

10 éve adatvédelmi szabály, hogy személyes adat kezeléséhez az érintett hozzájárulása, vagy törvény előírása szükséges. Törvénnyel közérdekből – az adatok körének kifejezett megjelölésével – elrendelhetik személyes adat nyilvánosságra hozatalát. Minden egyéb esetben az érintett hozzájárulása, különleges adat esetében írásbeli hozzájárulása szükséges a nyilvánosságra hozatalhoz. Elhalt személy – hacsak nincs lélekvandorlás – erre nem lesz képes. Erre a döntéshozók mégsem gondoltak. A törvényi vélelem szerint kétség esetén nincs meg a hozzájárulás. Csak abban a kivételes esetben számít a hozzájárulás megadottnak, ha az érintett közszereplése során az általa közölt vagy a nyilvánosságra hozatal céljából általa átadott adatról beszélhetnénk. Itt ez szóba sem jön. Törvény – más körben és tartalommal, hasonló szarvashibákkal – talán csak ősszel készül.

Három hatályos törvénnyel menetel szembe a parlament „állambiztonsági vizsgáló” határozata. Farkas Mihály és Péter Gábor odalent nevet a markába és várja a „Tanú” harmadik részét.